SVENSK BIBLIOTEKSHISTORIA

Organisation och några exempel på bibliotek i Sverige och i utlandet

Kungliga Biblioteket (Stockholm)

Bildspel av Anders Dernback
Textkälla: Wikipedia
Foto; Anders Dernback m m

https://sv.wikipedia.org/wiki/Bibliotek#/media/Fil:Hedemora_stadsbibliotek_2014-11-08.jpg

Bibliotek

Ordet kommer från latinets bibliotheca, som kommer från grekiskans βιβλιοθήκη (bibliotheke), som är bildat av βιβλίον (biblion) ’bok’ (jämför med bibel) och θήκη (theke) ’förvaringsrum’(jämför med apotek, hypotek, pinakotek)

Bibliotek i Sverige

Det finns ett flertal olika typer av bibliotek i Sverige. Det allmänna biblioteksväsendet består av folkbibliotek, skolbibliotek, regional biblioteksverksamhet, högskolebibliotek, lånecentral och övrigt offentligt finansierad biblioteksverksamhet. All offentligt finansierad biblioteksverksamhet regleras av Bibliotekslagen (2013:801) som betonar bibliotekens betydelse för det demokratiska samhällets utveckling. Inriktningen för de svenska skolbiblioteken behandlas 2 kap. 36 § i skollagen (2010:800).

Folkbibliotek

Förekomsten av folkbibliotek regleras i Bibliotekslagen (2013:801).
Kollektiv mottagare av Stig Dagermanpriset 1998. Folkbiblioteksystemet i en kommun består vanligen av ett huvudbibliotek och ett antal filialbibliotek, mindre enheter utspridda i de olika kommundelarna som fungerar mer eller mindre självständigt i förhållande till huvudbiblioteket. Exempel är Göteborgs folkbibliotek. De första svenska folkbibiblioteken började inrättas i början på 1800-talet särskilt med tanke på arbetarklassen

Barnbibliotek

På vissa bibliotek där barnavdelningen är självständig och placerad skild från det övriga biblioteket kallas verksamheten för barnbibliotek. Det finns också biblioteksfilialer som fungerar som rena barnbibliotek och som inte har verksamhet för vuxna.

Forskningsbibliotek

Forskningsbibliotek har till uppgift att tillgodose behovet av bibliotek för forskning och utbildning vid universitet och högskolor. De finansieras med statliga anslag inom respektive läroanstalts budget.

Skolbibliotek

Finns vid olika typer av skolor: grundskolor, gymnasieskolor, och folkhögskolor.I Sverige fanns **2017 år: 897** skolbibliotek på skolor som har minst 20 timmar avsatt bemanning i veckan för skolbiblioteksverksamhet. Omfattning, bemanning och öppettider varierar starkt. Enligt statistik från Kungliga biblioteket (2012) saknar hälften av landets elever tillgång till skolbibliotek. Var sjätte elev saknar helt skolbibliotek.. Sedan juli 2011 står det inskrivet i skollagen att alla skolenheter skall ha tillgång till ett skolbibliotek[

Grundskolebibliotek

På de flesta grundskolor finns ett skolbibliotek, även om storleken, budgeten, standarden och förekomsten av bibliotekspersonal varierar mellan olika skolor och kommuner. En uppgift för skolbiblioteket är ofta att stimulera elevernas läslust. Skolbiblioteket kan också tillhandahålla material i form av böcker, tidskrifter, databaser med mera som används i skolarbetet. Tillsammans med skolbibliotekariens specialistkunskaper i informationssökning kan biblioteket på så sätt ses som ett komplement till övriga läromedel i skolan.

Gymnasiebibliotek

Gymnasiebiblioteken tillhandahåller litteratur, tidskrifter och databaser anpassade efter respektive skolas profil och program. Huvudsyftet med dessa bibliotek är att underlätta elevernas studier, men de kan också fungera som arbetsplatsbibliotek för lärarna, eller vara involverade i kulturprojekt på skolan. Gymnasiebibliotekarien ansvarar ofta för undervisning i informationssökning och samarbetar med lärarna i samband med elevernas grupparbeten och projektarbeten. Gymnasiebibliotek i Sverige är i högre grad än grundskolorna bemannade med en utbildad bibliotekarie.

Folkhögskolebibliotek

Ett folkhögskolebibliotek är bibliotek på folkhögskola. Standard, storlek och bemanning varierar stort över landet. Ett flertal folkhögskolor är medlemmar i organisationen BIFF, Biblioteket i Folkhögskola & Folkbildning. De som arbetar på folkhögskolebiblioteken är bibliotekarier eller lärare på skolorna.

Regional biblioteksverksamhet

De regionala biblioteksverksamheterna, alltså länsbiblioteken och regionbiblioteken, finns i alla län och bekostas av landsting eller region och staten. Den regionala biblioteksverksamheten i alla län förutom Stockholm får statliga bidrag viakultursamverkansmodellen. Regional biblioteksverksamhet har enligt Bibliotekslagen (2013:801) till syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. Tillsammans med Kungliga biblioteket har tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna i uppdrag att följa upp utformning och användning av biblioteksplaner.

Vid länsbiblioteken arbetar specialister, benämnda bibliotekskonsulenter eller utvecklingsledare, med att ge stöd och rådgivning till länets kommunbibliotek. Länsbiblioteken bedriver också utvecklingsprojekt och fortbildning.

Sveriges depåbibliotek och lånecentral

Sveriges depåbibliotek och lånecentral finns i Umeå. Enheten arbetar med kompletterande medieförsörjning. Därifrån förmedlas lån från både Umeå stadsbiblioteks och depåbibliotekets mediebestånd. Depåbibliotekets samling har byggts upp genom donationer från bibliotek runt om i landet.
De ger service kring fjärrlån och referensarbete samt ordnar utbildningar i syfte att underlätta för biblioteken att ge en effektiv och jämlik informations- och litteraturförsörjning till sina låntagare.

Sjukhusbibliotek

Ett sjukhusbibliotek är ett bibliotek inrättat på ett sjukhus eller liknande vårdinrättning. Ett sjukhusbibliotek kan i varierande grad ha flera olika uppgifter. Dels kan det fungera som ett patientbibliotek som ger patienterna tillgång till böcker, tidskrifter, talböcker och musik, och ett arbetsplatsbibliotek för personalen. På många vårdinrättningar och sjukhem är det vanligt att bibliotekarien regelbundet besöker avdelningarna med en bokvagn för att underlätta för de vårdtagare som själv är för sjuka eller svaga för att besöka biblioteket. Biblioteket kan också fungera som ett medicinskt bibliotek med referenslitteratur för läkare och vårdpersonal, medicinska tidskrifter och databaser.

Myndighetsbibliotek

Ett myndighetsbibliotek är knutet till en (oftast) statlig myndighet och har som primär uppgift att ge biblioteks- och informationsservice till myndighetens tjänstemän. Vissa myndighetsbibliotek är även tillgängliga för allmänheten.

Universitetsbiblioteket, Lunds universitet

UB grundades 1666, samtidigt med universitetet, och den förste bibliotekschefen var Christopher Rostius, medicine professor. Men det var först 1671 när domkapitlets bibliotek överlämnades till universitetet, som verksamheten kom igång. 1684 köpte och donerade Karl XI sin lärares, Emund Gripenhielms, bibliotek om 6 000 band till UB.

Kända eller värdefulla bibliotek

Kungliga biblioteket
Roggebiblioteket
Uppsala universitetsbibliotek
Carolina Rediviva
Dag Hammarskjöldbiblioteket
Lunds Universitetsbibliotek
Stockholms universitetsbibliotek
Göteborgs universitetsbibliotek

Stockholms stadsbibliotek
Göteborgs stadsbibliotek
Malmö stadsbibliotek
Linköpings stifts- och landsbibliotek
Hagströmerbiblioteket
Strängnäs domkyrkobibliotek
Riksdagsbiblioteket

Kungliga Biblioteket (Stockholm)

https://sv.wikipedia.org/wiki/Kungliga_biblioteket#/media/Fil:Kungliga_biblioteket.jpg

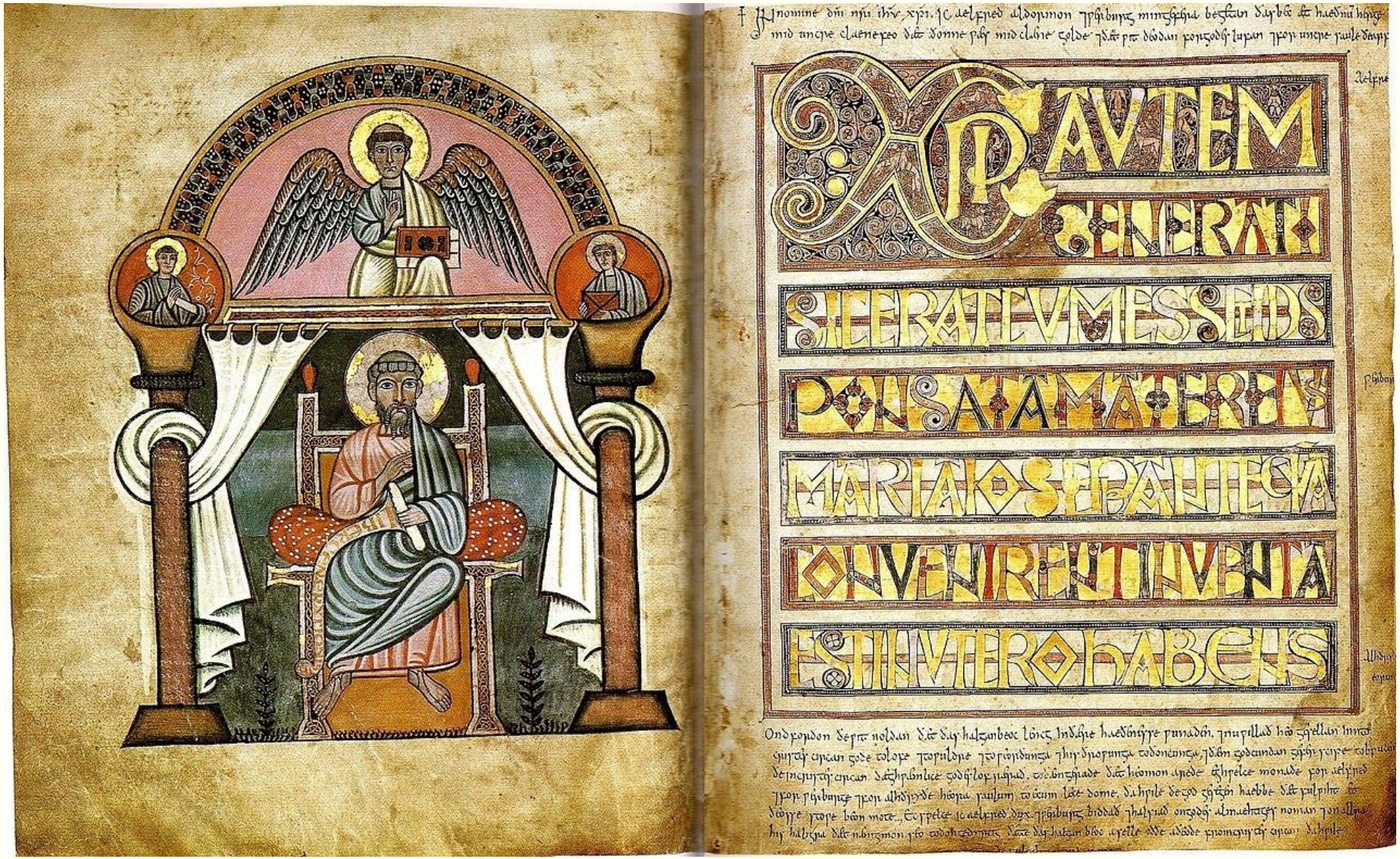

Stockholm Codex aureus, Codex aureus

Codex aureus, ”den gyllene boken”, är en på pergament handskriven bok som finns på Kungliga biblioteket i Stockholm. Den innehåller de fyra kristna evangelierna på latin. Boken tillkom i mitten av 700-talet i Canterbury eller i närliggande Minster-in-Thanet i sydöstra England.

Djävulsbibeln är jämte Silverbibeln Sveriges mest kända handskrift, och togs liksom Silverbibeln som krigsbyte i Prag under trettioåriga kriget år 1648. Djävulsbibelns handskriftnummer är A 148. Den förvaras på Kungliga Biblioteket i Stockholm. Från september 2007 till januari 2008 lånades den ut till Prag.

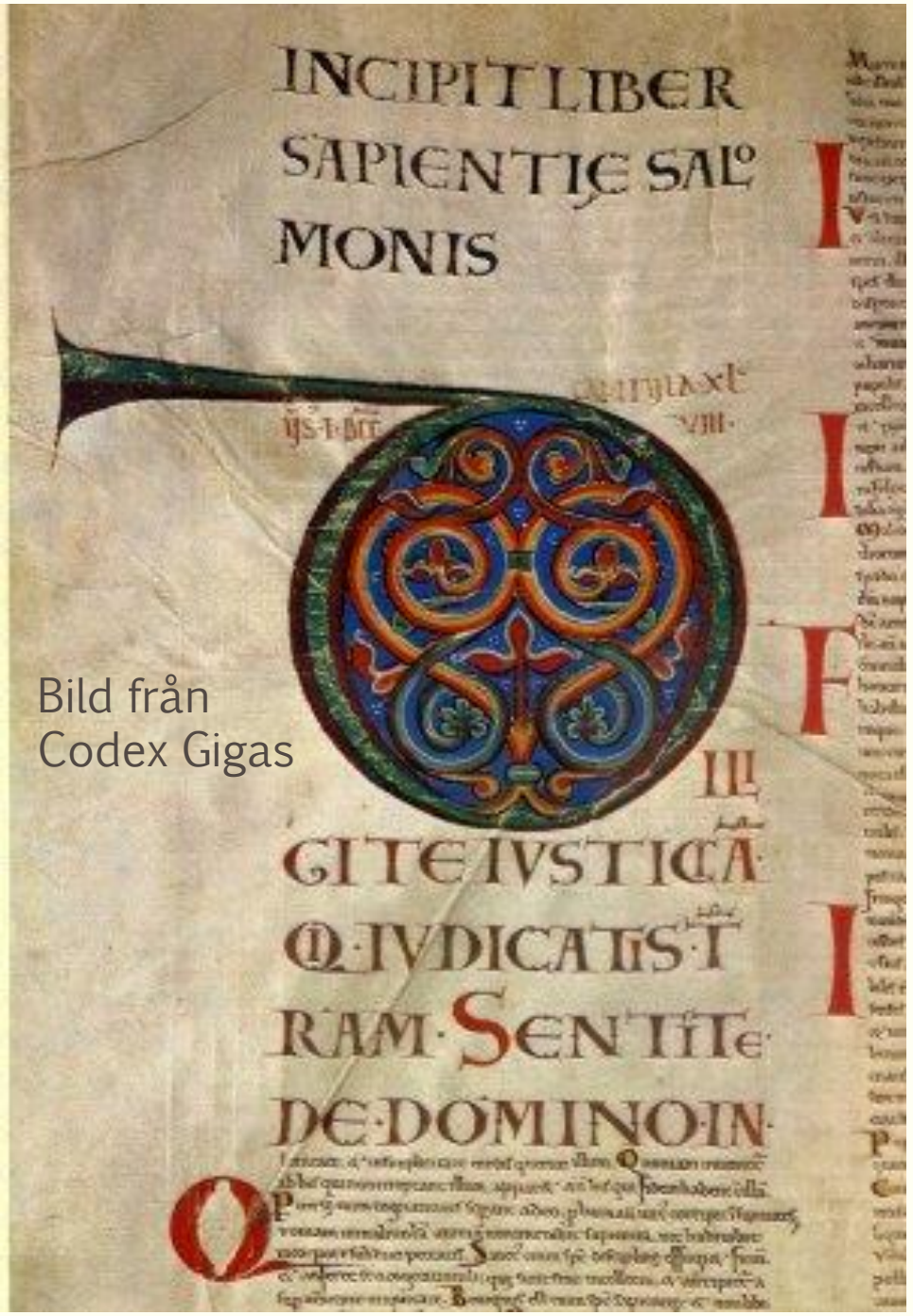

Roggeborgen är ett residens från slutet av 1400-talet i Strängnäs, uppförd av och uppkallad efter biskopen Kort Rogge.

1968 förlade Kungliga biblioteket det så kallade Roggebiblioteket (Stifts- och läroverksbibliotekets samlingar) i byggnaden.

Uppsala universitetsbibliotek

Uppsala universitetsbibliotek är ett offentligt forskningsbibliotek. De främsta målgrupperna är Uppsala universitets forskare, lärare och studenter, men biblioteket är även, som en del av den tredje uppgiften, öppet för allmänheten. Uppsala universitetsbibliotek består av 11 olika ämnesbibliotek, där det största och mest kända finns i den 1841 färdigställda byggnaden Carolina Rediviva.

Carolina Rediviva (latin: "den återuppståndna Carolina") är en byggnad i Uppsala och en del av Uppsala universitetsbibliotek.

Grunden till byggnaden lades den 14 juni 1817, men officiell byggstart var 19 oktober 1819 och inleddes av kung Karl XIV Johan.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Carolina_Rediviva#/media/Fil:Carolina_Rediviva_main_reading_room.jpg

Silverbibeln (lat. Codex argenteus, egentligen "silverboken") är en unik handskriven evangeliebok på det numera utdöda språket gotiska från början av 500-talet.

Samhällsvetenskapliga biblioteket Göteborg

Samhällsvetenskapliga biblioteket, tidigare Kurs- och tidningsbiblioteket (KTB) och Stadsbiblioteket är ett bibliotek vid Haga kyrkoplan i Göteborg med besöksadress Vasagatan 2A som ingår i Göteborgs universitetsbibliotek. Byggnaden ritades av arkitekt Hans Hedlund, uppfördes av byggmästare Joachim Dähn med start i februari 1898 och invigdes 6 oktober 1900 under namnet Göteborgs stadsbibliotek. Byggnaden blev tillbyggd 1926 efter ritningar av arkitekt Björner Hedlund.

MALMÖ

STADSBIBLIOTEK

MALMÖ STADSBIBL.

Malmö stadsbibliotek är ett bibliotek i Malmö. Det ligger i Slottsparkens sydöstra hörna, i korsningen Kung Oscars väg, Fersens väg, Regementsgatan. Biblioteket invigdes 12 december 1905 på hotell Tunneln, och flyttades till nuvarande läge 1946.
Det består av tre byggnader, Slottet, Ljusets kalender och Cylindern. Slottet är den äldsta delen och byggdes för Malmö museum efter ritningar av arkitekterna John Smedberg och Fredrik Sundbärg i renässansstil. Ljusets kalender ritades av Henning Larsen och invigdes 31 maj 1997. Under denna tid renoverades även Slottet och återinvigdes 1999. 2006 blev biblioteket Sveriges första att låna ut TV-spel.

MALMÖ STADSBIBL

MALMÖ STADSBIBL.

INVIGNING LIMHAMN

Favoriter man inte kunde låna på något Bibliotek.

Men köpte på Esset som sålde begagnade skivor, tidningar och böcker i Malmö

1. LIMHAMNS BIBLIOTEK INVIGDES HÖSTEN 2016 POLITIKER, KONSTNÄRER, ALLMÄNHETEN KOM, HÖRDE OCH SÅG. TAL OCH MUSIK, JONGLERANDE MAN PÅ STYLTOR. TITTA IN PÅ ”BIBBLAN” SPRILLANS NYTT OCH FINT

https://sv.wikipedia.org/wiki/Stockholms_stadsbibliotek#/media/Fil:AsplundGunnarBibliotheque.jpg

Stockholms stadsbibliotek invigdes 1928 och ligger vid korsningen Sveavägen och Odengatan i Vasastaden. Biblioteket rymmer cirka 400 000 böcker. Byggnaden benämns ibland Asplundhuset efter arkitekten Gunnar Asplund, som även planerade parken i bibliotekets närhet.

I byggnaden intill finns Tidnings- och tidskriftsbiblioteket och Internationella biblioteket med en stor nationell samling av böcker, musik etc på mer än 100 olika språk.

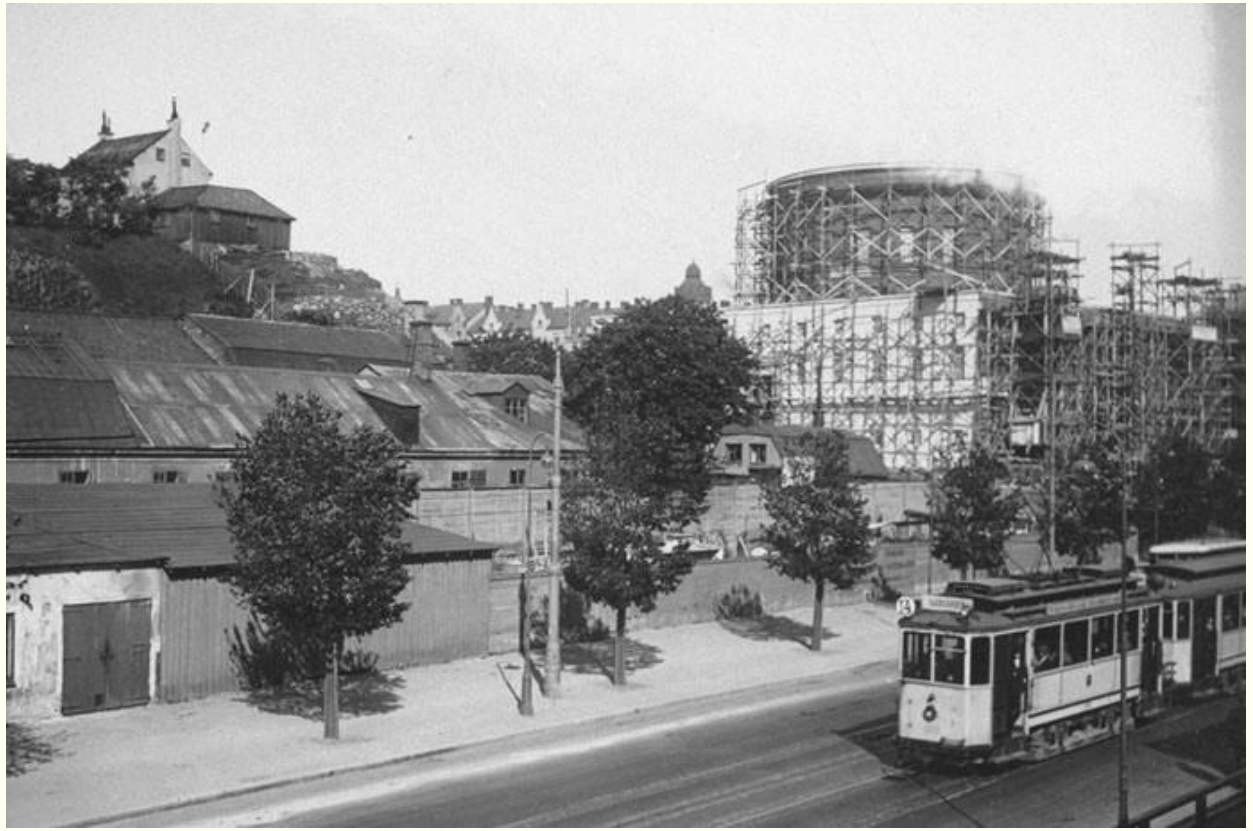

Under byggnad 1927.

Asplunds perspektivskiss 1931.

De första skisserna visar centralbyggnaden med en kupol. Asplund valde sedermera att ge byggnadens yttre en monumental resning genom en hög cylinder. Bland förebilderna stod bland annat 1700-talets Barrière Saint-Martin (Rotonde de la Villette) i Paris.

Entrén till Internationella biblioteket

https://sv.wikipedia.org/wiki/Internationella_biblioteket#/media/Fil:Internationella_biblioteket.jpg

På biblioteket finns cirka 200 000 böcker på mer än 100 olika språk. Biblioteket är en del av organisationen Stockholms stadsbibliotek

https://sv.wikipedia.org/wiki/Stockholms_stadsbibliotek#/media/Fil:Stockholms_stadsbibliotek_2010.jpg

https://sv.wikipedia.org/wiki/Bibliotek#/media/Fil:Schlagwortkatalog.jpg

Bibliotekskatalog i kartotekform, numera oftast ersatt med datasystem.

Universitetsbiblioteket, Lunds universitet, grundades år 1666.

https://sv.wikipedia.org/wiki/Bibliotek_i_Sverige#/media/Fil:Universitetsbiblioteket_080508.jpg

De äldsta kända biblioteken var delvis bibliotek, delvis arkiv. Tempelrum fulla med lertavlor täckta av kilskrift har hittats vid arkeologiska utgrävningar i sumeriska stadsstater. Dessa arkiv utgjordes nästan helt av dokumentation av ekonomiska transaktioner eller inventarielistor, och endast en bråkdel av materialet utgörs av teologiska eller mytologiska skrifter. Samma förhållande gäller även papyrussamlingarna från Egypten.

Det äldsta kända privatarkivet förvarades i Ugarit. Förutom korrespondens och inventarieförteckningar fanns där även religiösa texter som kan ha utgjort undervisningsmaterial för blivande skrivare.

LIBRARY OF CONGRESS — WASHINGTON D.C., USA

Högsta ranking i Världen 32 miljoner böcker.

BODLEIAN LIBRARY
OXFORD, UNITED KINGDOM

Grundat 1602 över 11 miljoner böcker

Abbey Library of Saint Gall, Switzerland

The Royal Portuguese Reading Room, Rio De Janeiro, Brazil

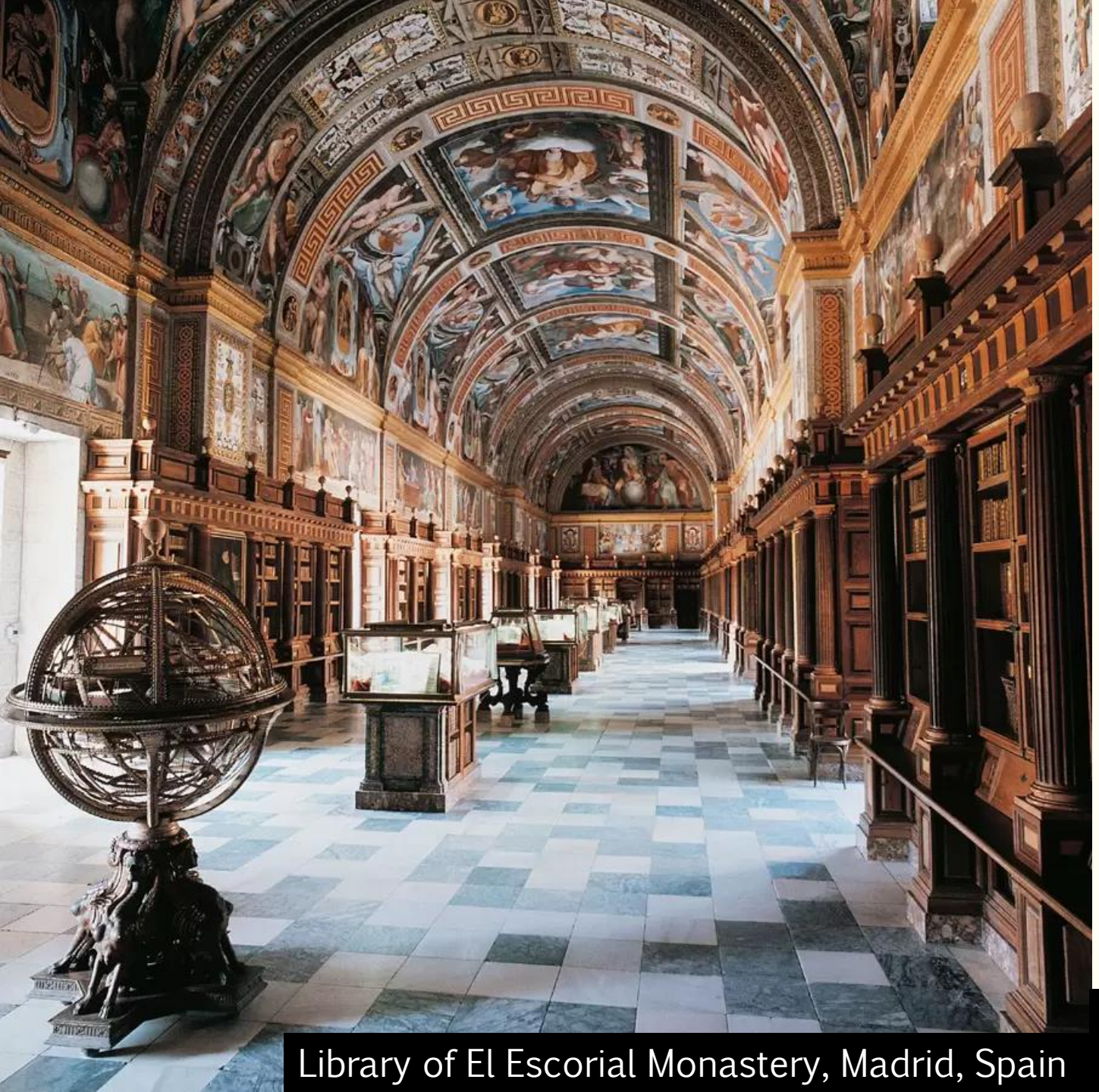

Library of El Escorial Monastery, Madrid, Spain

Handelingenkamer
Library, The Hague,
Netherlands

Strahov Monastery and Library, Prague

Trinity College Library – Ireland

Bristol Central Library – England

Codrington Library – England

Bibliotheque Nationale
De France – France

Victorian State Library – Australia

Skywalker Ranch library – USA